

UVODNA RAZMATRANJA

1. STANJE

Brojna i raznovrsna događanja na domaćem, ali i na širem balkanskom prostoru uslovia su da nekada velika i uspješna preduzeća uđu u fazu stagnacije i propadanja. Devastacija društvenih – državnih preduzeća dugo je trajala – konačno, kod nekih preduzeća, ona i danas traje, tako da se zdravstveno stanje ovih preduzeća može okvalifikovati kao veoma ozbiljno. Ljekari bi rekli pacijent je u kritičnom ili komanoznom stanju. Ovdje, moram da istaknem u svijetu, dobro poznatu praksu, za koju vjerujem da egzistira i kod nas, po kojoj ima i svjesnog uništavanja i obezvrjeđivanja preduzeća, kako bi se moglo kupiti po što nižoj cijeni. U privatizaciji društvenih - državnih preduzeća, na širem prostoru javila su se dva koncepta:

- **koncept vaučerske privatizacije i**
- **koncept privatizacije preduzeća kroz njegovu tržišnu prodaju**

Kod koncepta privatizacije preduzeća kroz njegovu tendersku ili aukcijsku prodaju na tržištu, da bi se preduzeće učinilo atraktivnim za kupce, nužno je bilo da prođe fazu stečaja. Gotovo polovina preduzeća od onih koji nisu činila porodično srebro nacionalnih ekonomija prošlo je fazu stečaja prije nego što je oglašena njihova prodaja. Kroz stečaj, preduzeća su iščišćavana od brojnih dubioza i rješavan je problem viškova zaposlenih.

Za razliku od zemalja koje su se opredjelile za koncept tržišne prodaje preduzeća i stečaj kao prethodnicu brojnih prodaja, kod nas opredjeljenje je bila vaučerska privatizacija – što je u mnogo manjem stepenu afirmisalo pitanje i potrebu stečaja prije privatizacije. Veliki broj preduzeća dobio je novu strukturu vlasnika ili je vrlo malo ili gotovo ništa nije promijenilo u svom zdravstvenom biltenu i uspješnosti poslovanja. Sa dinamičnijim zaživljavanjem tržišne ekonomije ovu grupu preduzeća neminovno očekuje suočavanje sa:

- **stečajem koji će ići u pravcu reorganizacije preduzeća ili**
- **stečajem koji će ići u prodaju imovine preduzeća ili kompletnog preduzeća**

Konačno, titulari imovine preduzeća postoje i za očekivati je, da će mnogi od njih, ne čekajući ono najgore, donositi racionalne odluke o likvidacijama preduzeća. Likvidacija je način, da se sačuva kapital od propadanja, zbog lošeg poslovanja preduzeća u kome je angažovano.

Krajnje vrijeme je da se počne govoriti i o neuspješnim i bolesnim preduzećima i njihovom dostojanstvenom ispraćaju na onaj svijet.

Domaću privredu zbog problema, koji se kvalitetno nisu riješili u procesu privatizacije očekuje veliki broj stečajnih i likvidacionih postupaka.

Rastu značaja pitanja stečaja i likvidacija kod nas doprinosi i podatak koji se bilježi u razvijenim ekonomijama.

U razvijenim ekonomijama stopa mortaliteta kreće se u rasponu od 12 do 15%, prosječno godišnje, od ukupnog broja preduzeća. Ako se ovome doda postotak onih, koji se u posljednjem trenutku spašavaju, danas, najčešće spajanjima sa drugim, boljim preduzećima, procjenat bolesnih i problematičnih preduzeća ide naviše, tako da je svako peto preduzeće u nekom predinfarktnom stanju.

Ako slijedimo prosjeke bankrotstava i likvidacija preduzeća u razvijenim ekonomijama, a ne vidim razloga, da kod nas može biti drugojačije i bolje za očekivati je da će svako 7, 8, 9 registrovano preduzeće u sektoru autoktono razvijanog privatnog sektora biti suočeno sa problemom stečaja ili likvidacije.

Brojni stečajni i likvidacioni procesi koji će se otvarati u narednim godinama aktualizuju pitanje:

➤ **Našeg stava prema ovim ni malo prijatnim, ali sa aspekta vlasnika kapitala i ukupne privrede, vrlo korisnim i djelotvornim činovima (Gangrena se ne liječi zatvaranjem očiju, već amputacijom ganrenoznog tkiva) i**

➤ **našeg poznavanja procesa stečajnih i likvidacionih postupaka**

Harmonizacija ne samo propisa, već i prakse u zemlji sa važećim u Evropskoj uniji donose velike i značajne promjene i novine kada su u pitanju stečajni i likvidacioni postupci.

U različitim sferama života i rada, savremeni svijet ide u pravcu jasnog i sveobuhvatnog definisanja modela, procedura i standarda. Novi zakoni o stečaju i likvidaciji sa mnoštvom pratećih propisa donose jasno definisana postupanja u procesu stečaja i likvidacija i nešto, što nam je manjkalo, veliku disciplinu i odgovornost. U ovoj uskoro vrlo aktuelnoj oblasti – oblasti stečaja i likvidacija očekuju nas velike promjene u odnosu na dosadašnju praksu. Sve ovo otvara pitanja:

➤ **efikasnosti u korišćenju novih modela, procedura i standarda**

➤ **i efikasnosti sprovedenih stečajnih i likvidacionih postupaka**

U domaćoj teoriji i praksi termin upravljanje zamijenili smo terminom menadžment. Sa prihvatanjem novog termina široko i nekritički otvorili smo vrata brojnim i raznovrsnim teorijskim priložima iz oblasti menadžmenta. Većina ovih priloga pisana u stilu priručnika kako biti lijep, pametan, uspješan i bogat govori o brojnim i raznovrsnim aspektima menadžmenta i samog menadžera, ali koji su nešto manje bitni za kvalitetno upravljanje procesima odlučivanja, procesima proizvodnje i poslovanja ili procesima koji rješavaju probleme uspješnog realizovanja dnevnih aktivnosti prosječnog preduzeća. Menadžerska praksa u prosječnom preduzeću - prosječnom po veličini i oblasti angažovanja mnogo manje je komplikovana u odnosu na ono što nam se nudi u pričama o menadžmentu i počiva na osnovnim ekonomskim, finansijskim i pravnim veličinama i osnovnim menadžerskim alatima. Po meni dobar menadžment poslovnim i razvojnim procesima treba da počiva na kvalitetnom inženjerskom menadžmentu ili menadžmentu koji se oslanja na planska dokumenta i organizaciona rješenja i mjere.